

פרטי כל כ"א

מיטיבת ועדת הכלכלה שהתקיימה
ביום רביעי, י"ב בשבט תשי"א
(17.1.1951) בשעה 2.30

חברי הועדה:

נ וכח ים:

- מ. ארם - היו"ד
- מ. אונג
- א. בהיר
- ס. גורן
- ב. הדס
- ס. וילגר
- צ. יהודה
- ס. לביא
- ח. לנדאו
- א. מזור
- ה. פורדר
- מ. פרמינגר
- א. רקנטי

ע. לרר - מרכז הועדה המסנה לחקירת
מקורות הסוק השחור.

סדר-היום: דו"ח של ועדת המסנה לחקירת מקורות
הסוק השחור.

היו"ד מ. ארם:

אנו בגשים היום לסמיעת דו"ח של
ועדת המסנה לענייני הסוק השחור.
חוטבני סנוכל היום למסור איזו ידיעה בעתונות על-כך, כי החלו כבר
מרבנים טענין זה נקבר ו בעיי המפולת של ועדת הכלכלה.

א. בהיר:

ברצוני לחדש בזכרונכם את תולדות
הועדה שלנו. ב-17 ליולי 1950,
העלה חבר הכנסת בן-אליעזר הצעה לסדר-היום על הנושא "סינוי מסטר
היבוא לאור המצב בעולם". בהמסך לדיון על הנושא הזה הועלתה טענה
של הסוק השחור. מליאת הכנסת העבירה את הדיון לוועדת הכלכלה וסם
הוחלט, ביום 25 ליולי 1950, למנות ועדת מסנה לחקירת מקורות הסוק השחור.
ליתר בהירות אקראי: בפניכם את ההסטוריה של ועדה זו:

"ביום ב", ג' באב תש"י (17.7.50) העלה חבר הכנסת א. בן-אליעזר הצעה לסגור-היום על הנושא "סינוי כסטר היבוא לאור הסגור בעולם"; ולמחרת, בסעת הדיון על "החוק למניעת הפקעת שערים וספסרות (סיפוט) תש"י-1950", ביום ד' באב תש"י (18.7.50) החליטה הכנסת על הקמת ועדה לחקירת מקורות השוק השחור, בתור ועדת מטנה של ועדת הכלכלה, חבר הכנסת בן-אליעזר, בדברו אז על השוק השחור, האשים בעיקר את הסטור השיתופי; את מסקי ההתייבנות העובדת, את הטוסדות המסקיים של ההסתדרות ואת התנועה השיתופית, שכאלו הם הם הפהוויים את הגורם העיקרי בשוק השחור. בין שאר דבריו, אמר: "המפלגה הטלטת במטסלה באנגליה, אין לה אינטרסים כלכליים מיוחדים שלה, ומפני זה אי-אפשר להטות את המטסלה באנגליה למטסלתנו אנו. אצלנו כחולקת הכלכלה לשני חלקים, לחלק אזרחי ולחלק שיתופי, כפי שאתם קוראים לזה, והחלק היתופי הזה נמצא בידי המפלגה שהיא הטלטת במטסלה. יש לי הרוסס שכל זמן שסיטה כלכלית זו תימשך, לא תצליח ליצור את האטון בקהל הרואה בעיניו עובדות, הטעידות לא רק על הפליות, אלא גם על מעשים שלא ייעשו במדינה הגונה." "... אם אתם רוצים באמת ללחום בשוק השחור יש ללחום בכל היסודות העוסקים בשוק השחור, ובראש וראשונה באלה המרכיבים את עיקר הכלכלה בארץ. מדברים נגד יבוא בלי תשלום ונגד הכרחת סחורות. רבותי "סולל גונה" ו"המטבין" מסיאים סחורות בלי תשלום..."

הכנסת החליטה להעביר את הטאלה לבירור בוועדת הכלכלה.

ביום 25.7.50 החליטה ועדת הכלכלה למנות ועדת מטנה לחקר מקורות השוק השחור, בהרכב דלהלן:

- חבר הכנסת אבא חוסי - היו"ר
- חבר הכנסת אריה בהיר
- חבר הכנסת א. מזור
- חבר הכנסת א. פרטינגר
- חבר הכנסת פ. ברנסטיין
- חבר הכנסת א. כהן.

דרכי עבודת הועדה:

הועדה קיימה שלוש ישיבות לבירור בעיותיה הארגוניות ולסימון דרכי עבודתה. בין השאר החליטה הועדה לבקש משר המספטים, שיעניק לה סמכויות של ועדת חקירה, לפי פקודת ועדות החקירה פרק כ"א מטנת 1921, ב-12.8.50 נתקבלה הודעה משר המספטים בדבר סינוי הועדה והענקת הסמכויות הדרושות לה כנ"ל. (ורק ביום זה החלה הועדה לעבוד באופן חוקי). וזה תוכן הודעת משר המספטים:

"פקודת ועדות
צו סינוי ועדה לחקירת מקורות
השוק השחור

הואיל וועדת הכלכלה של הכנסת הרכיבה ועדת מטנה (להלן - הועדה) והטילה עליה, בהתאם להחלטת הכנסת, לחקור את מקורות השוק השחור;

והואיל והרכב הועדה הוא כדלקמן:

- אבא חוסי - יושב-ראש
- אריה בהיר
- פרץ ברנסטיין
- אירוב כהן
- חיים לנדו
- אליהו מזור
- אליעזר פרטינגר

והואיל ורצוי להעניק לוועדה את הסמכויות של ועדת חקירה כמובן פקודת-ועדות החקירה (חוקי ארץ ישראל, פרק כ"א).

לכן בעקבות החלטת ועדת הכלכלה של הכנסת, ובתוקף סמכותי לפי סעיף
2(1) לפקודת ועדות החקירה והטעיפים 14(א) ו-2(ד) לפקודת סדרי
הסלטון והמטפט, תש"ח - 1948, אני מטנה את הועדה להיות ועדת חקירה
בטובן פקודת החקירה, אשר תהא ותפקידה יהיו כמצויין לעיל.

לועדה מסודרת כל הסמכויות המפורטות מסעיף 5 לפקודת ועדות החקירה.

הועדה תמסור את סמכותיה לוועדת הכלכלה אשר תעביר אותן עם סמכותיה
היא לכנסת בדין וחשבון שיוגש בכתב.

פנחס רוזן
שר המשפטים

כ"ז באב תש"י
(10 באוגוסט 1950)

הועדה קיימה את ישיבותיה גם בתקופת
הפגרה בכנסת. נוסף על הישיבות הארגוניות הפנימיות שלה, קיימה הועדה
במסגרת 4/2 חדשים 24 ישיבות בסך הכל.

הועדה סמה למטרה לעצמה לחקור ב"כ גורמים
כלכליים ומסקיים מכל הסקטורים, לטמוע מפיהם אינפורמציה וחוות דעת
על מקורות הסוק השחור, וכן כיצד לחסל את הסוק השחור או, לפחות,
לצמצמו.

ואלה הם הגורמים אשר הופיעו בפני הועדה:

1. סר האספקה והקיצוב;
2. היועץ המטפטי של הממשלה;
3. המפקח הראשי של משרד האספקה והקצוב;
4. מנהלת הנמל בחיפה;
5. מנהלת הטכס בחיפה;
6. ב"כ אגף האספקה והקניות של משרד הבטחון;
7. החוקרים מטעם ראש הממשלה בענף חומרי הבניין והקסטיל;
8. ב"כ הארגון הארצי של קבלני בניין;
9. מנהלת סולל בונה;
10. יו"ר ארגון בעלי בתי הדפוס;
11. ועד היבואנים של חומרי הבניין;
12. ועד ארגון נגרי הרהיטים של אגודת בעלי המלאכה;
13. ועד ארגון בתי-המלאכה של מתכת של אגודת בעלי המלאכה;
14. ב"כ התאחדות הסוחרים;
15. מנהלת הטעביר המרכזי;
16. ב"כ חברת "נוע" - החברה הקואופרטיבית לאספקת צמיגים וחלקי חלוף לכונניות;
17. ב"כ הקואופרטיבים לתחבורה;
18. ב"כ הסתדרות פועלי הבניין;
19. ב"כ היבואנים של צמיגים;
20. ב"כ היבואנים של חלקי חלוף למכוניות;
21. מנהל משרד התחבורה של הממשלה;
22. המפקח על היבוא בתוך משרד התעבורה;
23. ב"כ הסוכנים המביאים את המכוניות "קרסו" ו"פורד".

כפי שאתם רואים בעבודה של לפנות 70
סעה, ואולי אפילו יותר מזה - הצלחנו לחקור רק שלושה ענפים, או 4.
סיימנו את סקירת ענף חומרי הבניין וענף חלקי חלוף למכוניות וצמיגים.
לא סיימנו את החקירה בענין הנייר ונמל הייפה, מבחינת הייבוא ומבחינת
הסתננות של סחורות מן הנמל לסוק הסחור.

דבר זה טוביח לנו סועדות מסוג זה,
שהן ועדות של הכנסת, בטבע הדברים הוא שחבריהן אינם יכולים להתפנות
לעבודת הועדות 7 ימים בשבוע, כל סעה ביום, והם מסטיכים בעבודתם
במסך תקופה מסוימת. כפי שידוע לי ועדות חקירה בארצות אחרות
זקוקות לזמן רב יותר מאשר הועדה שלנו הזדקקה לו. עלינו להסיק מסקנה
זו בדברנו על ועדה פוליסטרית, כי אנו הננו ועדה פוליסטרית.

מיד עם הקמת הועדה פרסמנו הודעה
בעתונות, על קיום הועדה ובקסנו מכל מי שרוצה ויכול, להביא בפני
הועדה עובדות בקשר לזהות העוסקים בסוק הסחור; הוחלט שיסיבותינו
תהיינה סודיות. בהזדמנות זו ברצוני להגיד שהועדה הזו, שהשתתפו
בה נציגי 5 או 6 מפלגות, קיימה את עבודתה תוך אחריות מלאה, לא
היתה כל הסתננות לעתונות ולא היה כל נסיון לעשות "מעשים" מעבודת
הועדה. אנו הבטחנו ליוזמים שהעידו בפנינו לשמור על סודיות
מוחלטת ולא פרסמנו את שמותיהם או את תוכן עדותם. בתחילה מסרה
הועדה הודעה או שתיים בעתונות, אבל לאחר זאת לא ראינו כל טעם בכך,
כי יכולנו רק לספור ששמענו את דברי פלוני או אלמוני ותו לא.

עלי לציין כי מעטים היו הפונים
לועדה שלנו, ואותם המכתבים שקבלנו היו מעטים ערך מבחינת גלוי
דברים, ועיקר עבודתנו התבסס על סמיעת עדויות מאנשים שהוזמנו על
ידינו. מבחינה זו הועמדנו בפני בעיה רצינית - לא ידענו כיצד
לנהל את החקירה. לא ראינו את עצמנו כמוסד של מסטרה או מוסד מספטי;
כן לא ראינו את עצמנו בתפקיד של מבקר המדינה ולא ראינו כל אפשרות
או צורך בהקמת אפרט פקידותי ליד הועדה, שתפקידו יהיה לעסוק בחקירות
בלתי-אמצעיות במקרה זה או אחר. ראינו את עצמנו כועדה צבורית,
שמפקידה לחקור את סקורות השוק הסחור, על יסוד עדויות באכנות סמעה.

על גם לציין שהועדה נתקלה בביזויים
כתוצאה מהזעזוע שעבר על המדינה לאחר הוצאת צו הקצוב וההלכשה. לאחר
שהוחלט על הקמת המטה למלחמה בסוק הסחור מטעם הממשלה, עורר חבר
הכנסת ברנסטיין את השאלה, אם יש טעם בהמסך עבודתנו. הבאנו בעיה זו
בפני מליאת ועדת הכלכלה והוחלט, שעלינו להמשיך בעבודה ולהביא דוח
ביניים מבלי לחכות לסיום כל עבודתנו.

מענין לציין, שלמרות שפנינו בכתב
לכל 120 חברי הכנסת ובקסנו מהם להביא לידיעתנו עובדות בקשר לסוק
הסחור - קבלנו רק שני מכתבים; אחי מהם הכיל חומר חשוב בנוגע לענף
הצמיגים וחלקי חילוף למכוניות, והשני - היה העתק של מכתב-תלונה,
אשר נכתב על-פי כתובת מפלגת הציונים הכלליים בענין מסוים בנוגע
להנחת חומרי-בניין. אלא שאותו המכתב עצמו, כבר קבלה אותו הועדה
לפני כן. עלי להעיר, בהזדמנות זו, שאותם החברים שהעלו את השאלה
הזו בכנסת, לא הביאו בפנינו כל עובדות; (אם כי הענין של העלת ההצעה
לסדר-היום סימס דחיפה לעבודת הועדה, יש לזכור כי הראשון שהעלה
את הצורך בחקירת ההאסמות האלה במליאה, היה חבר הכנסת לביא.) מענין,
סחברים אלה לא מצאו לנכון להטריח את עצמם ולפנות לועדה הזו.
(לביא: לא קבלתי כל מכתב כזה; לו הייתי מקבלו - הייתי מוסר לכם
כמה עובדות).

ענפי הכלכלה אשר הועדה הספיקה לחקור:

- א. בענף חמרי הבניין: הספיקה הועדה לטמוע את כל הגורמים הבאים בחשבון (פרט לפחלקת הבנין של הצבא);
- ב. בענף הצמיגים וחלקי חלוף למכוניות: בחקרו הגורמים העקריים ואפשר על יסוד זה להגיע למסקנות;
- ג. גם על המצב בנפל חיפה: הספיקה הועדה לקבל תמונה מספקת כדי הוצאת מסקנות;
- ד. בענף הניר והדפוס: אפשר יהיה, לאחר חקירה נוספת, שלאחריו זמן רב, להגיע למסקנות;
- ה. בענפי המזון, ההנעלה וההלבשה והתעסיה בכללה, יש צורך לערוך עוד חקירה מקיפה ויסודית.

אלו היו תולדות הועדה ולפני יסנם סני מסמכים שעלי להפיק בפניכם. יסנו עוד פרק אחד שלגביו קיימות שתי גישות שונות, זהו פרק ההקדמה להערכה הכללית, ועליו צדון ביום שלישי. אקרא בפניכם את הערכתנו על מקורות השוק השחור והטיבות להתהוותו, ובמידה שיסנו הסתייגויות - אסטור לכט אותם.

- א. 1. מחסור בחמרי בנין עקריים כגון: ברזל, עצים, סלס, חוטי חסמל, אינסטלציה וכו' לעומת ממדים עצומים של בניה בכל הסטחים וביוחד בשכונני עולים, שכונני ותיקים ובניה פרטית.
2. נכוונות לשלם עבור זירות וחמרי בנין מחיריים דמיוניים בעיקר הודות ללחץ אינפלציוני ולמחסור בדירות.

לסעיף א(2) יסנה הסתייגות לחבר

הכנסת פרמינגר, האומרת:

"יכולת הסכבות האמידות לשלם מחיריים דמיוניים בעיקר הודות ללחץ האינפלציוני ולמחסור בדירות".

- ב. העדר פקוח וחוקה ברורה ובזמן בטח הקצוב וחלוקת חמרי הבנין, ולגבי החמרים המועטים שהיה עליהם פקוח (עץ וברזל) הרי היה בלתי מספיק ובלתי מסודר לחלוטין.

ג. אי רשום המלאי ותנועת חמרי הבנין במחטני היבואנים, הסוחרים, הבונים ויצרני חמרי הבנין ללא הבדל סטורים, וחוסר השגחה על תנועת החמרים לאחר ובמידה שהוטל הפקוח.

- ד. חוסר כל הסדר בשוק הבנין כגון זכות עדיפות לענפי בנין מסוימים, אי קביעת תור ביניהם. הדבר גורם לזרימת חמרי בנין גם לבניה בלתי חיונית ובמחירים גבוהים של שוק שחור.

ה. חלוקת רסיונות לבניה מבלי להתחשב עם כמות חמרי הבנין המצויים והעדר כל קשר ותיאום בין המחלקות הטכניות בעיריות המחלקות את הרסיונות ובין אגף המלאי הנותן רסיונות להטבת החמרים.

לטעין ה' יטנה הסתייגות לחבר הכנסת

פרמינגר כדלקמן:

"הקצבה של כסויות חלקיות ע"י אגף הכלאי-חוך ידיעה סחרי הבנין הסרים ירכונו בטוק הסחור."

1. חוטר כל הסדר ופיקוח לגבי הסידות והטסקל בכסור בחסרי בנין לטוגיהט והפרטיט ניכרין אוד (4-10%) בין הסידות הסחריות לבין הסידות הסקובלות למעשה ולגבי קביעת סדת הפחת (פנקו). (יטנה אחוזים כסויטיט של פחת כההוצאה כהנסל עד לכסירה ואחוז הפחת הניקבע הוא הרבה יותר גדול מן הפחת הסעשי).

2. העדר הטגחה סטפקת על דרכי הסוטו בחסרי הבנין:

1. אט ובאיזה סידה הסתמסו סקבלי הסחריט לפי רטיונות לסטרות שלמענו נתקבלו.

2. אט הקבלניט, הסהנדטיט, סנהלל העבודה, וקבוצות קבלניות וסחריט על כסויות הסחריט כגון: ברזל, כלט וכו', הסכרחיט לפי החיסוביט הסטיסיטיט לטם חוק הבנין.

3. סכירת כסויות גדולות של ברזל יטן וחדס סקקומות כסויטיט אטר כסכר בטוק הסחור בלי כל פקוח והטגחה.

לפי העדויות שספענו כסכרו כסויות גדולות פאד של ברזל שהוצא מן הסקומות הכסויטיט. שסענו, וקבלן סקבל רטיון להוציא 5 טון, הוציא כסות הרבה יותר גדולה וכסר אותה בסחיר גדול פי כסה, מזה שסלט עבורו.

לטעין זה יטנה הסתייגות לחבר הכנסת

פרמינגר כדלקמן:

"סכירת ברזל יטן וחדס ע"י הספקח על כסויט בפקדיט ללא כל פקוח והבאתו לסוק הסחור."

4. הסנגנון של אגף המלאי בכלל ושל סחלקת סחרי הבנין בו בלתי סטפיק ובחלקיט הסוניט ולו בלתי כוכסר לתפקידו. הוטטעו תלוונות על סקריט לא סעטיט של סחיתות.

5. לטעין זה יטנה הסתייגות לחבר הכנסת פרמינגר

כדלקמן:

"קוטי להטיג סחרי בנין טאף הוקצבו ע"י הספקח והטגתם ע"י הפרטת חלק מן הכסות לסוחרים. הספרט הלך לסוק הסחור. יש ומעיריט כי סחיתות פקיריט כסויטיט עזרה לטרנטקציות אלה."

6. פזור היבוא של סחרי הבנין בין יבואניט רביט, סהט שלא עסקו כסקצוע זה כלל ובלתי סתיחניט. סספרט הגדול בהסואה להיקף הייבוא סוריט כי אין הס סתקייטיט על הריוח הליגלי.

7. זיוף הסניפטטיט של היבוא סחוך הדברות היבואן עם הסטלחית בחו"ל והגדלת כסות הסחריט הסובאיט למעשה לעוטת הכסות הסוצהרת במניפטט. לטם כך סוברח סטבע זר לחוץ לארץ וכן כוצר עוודף של סטבע זר בחו"ל על-ידי סטבורנות כדומיט, הבאת חומר בעל איכות גרועה וכו'.

8. הברחת סחרי בנין, הן ע"י סירות סהאניות טרה הכנסן לבסל גם כחיפה ובעיקר בתל-אביב וביפו, סקוט טם כל הסחורות ספורקות ע"י סירות וכן לאורך חופי הארץ, לרגל חוטר ססירה עליהט.

י.ג. חוסר פיקוח מספיק בשעת הוצאת חמרי בנין מהנמל ואי-הקפדה על מיונם לפי המידות והמשקל.

שמענו עדויות רבות על מניפסטים מזויפים וחוסר פיקוח מספיק על המידות של החמרים המוצאים מן הנמל. ידוע שהיו זמנים שהנמל היה עמוס מאד והיו מעונינים שהיבואנים יוציאו את החמרים בהקדם. בדרך כלל נעשית בדיקת החמרים על-פי הערכה, ובצורה זו אפשר להוציא חמרים רבים יותר ששהעריכו הבודקים.

י.ד. הפרוצידורה הטכסטית איטית אשר דוחה את המטפטים לחודשים ואף ליותר מסנה.

ט. עבריינים בעניני מלאי כמעט שלא הובאו לדין.

טז. העדר עונשים חמורים על העברות הנ"ל ואי הוקעתן כפסע חמור נגד החברה ובנין המדינה.

נוסף לזה ישנה הנוסחה של חברי הכנסת לנדאו, מזור וברנסטיין, שאותה לא קראתי בפניכם. לא קראתי גם את הנוסחה של חבר הכנסת א. חושי. שתי הנוסחאות האלו טובאנה בפניכם כיום דביעי הבא.

ח. לנדאו:
ישנו פרק אחד על טסקנות לסביעת הסוק הסחור ולגביו ישנה הסתייגות. ישנן הסתייגויות גם על ההקדמה וגם על הפרק הדן על הסיבות להתהוותו של הסוק הסחור.

א. בהיר:
אקרא בפניכם לעת את טסקנות הועדה ואת ההסתייגויות, במידה שיסגן כאלו:

"כדי לסתום את פקודות הסוק הסחור בסטח חמרי בנין ולהתגבר על המחסור בהם יש צורך חיוני בנקיטת האמצעים דלהלן:

1. הקצבת כל המטבע הזר העומד לרשות ייבוא חמרי בנין רק לחמרי בנין חיוניים וסטנדרטיים.

סעיף זה בתקבל פה אחד.

2. הגברה מכסימלית של ייצור חמרי הבנין בארץ כגון לבני סיליקס, לבנים ורעפים מחמר טרוף, חוטי חטל, חלקי אינסטלציה וכו'.

סעיף זה בתקבל פה אחד.

3. התרת "יטא ללא תשלום" לגורמים מסחריים וקבלנים זורכרזי ייבוא חמרי הבנין בידי יבואנים פרטיים וצבוריים הידועים כטהימנים.

בסעיף זה יש הסתייגות לחבר הכנסת א. פרטינגר: למחוק את הסעיף בכלל.

גם לחבר הכנסת ח. לנדאו ישנה הסתייגות
לסעיף 3: "עודד יבוא ללא תשלום של חמרי
בנין ע"י גורמים מסחריים
וקבלניים והעמדת חמרים אלה
לרשות בנין לקניה עצמית ובנין
למכירה בטוק החפטי".

4. התרת "יבוא ללא תשלום" לפרטים או חברות אשר יבנו בטביל בעלי החמרים
המובאים בדרך זו, תוך פקוח יעיל על כך שחמרים אלה יזכרו למטרה
שלטמה נועדו.

בסעיף זה יש הסתייגות לחבר הכנסת
פרמינגר: "להתחיל את הסעיף במלים:
התרת יבוא חמרי בנין..."

חבר הכנסת א. כהן מציע להוסיף סעיף
4א: "עודד יבוא בלי תשלום של חמרי
בנין על יסוד העקרון, שהיבואן
ספריס בטחונים רשמיים חלק
מטחורתו, לצרכי הבנין שבפקוח
(טיכון עולים, טיכון עממי וכו'),
בעוד שהחלק השני נמסר לסמוסו
החפטי של בעל היבוא ובמחירי טוק
חפטי; בקביעת הקיפון של חלק היבוא
הסמור לפיקוח חייבת המסמלה
לנהוג גמישות הן לקולא והן
לחומרא, הכל לפי נסיבות הטעה".

חבר הכנסת א. פרמינגר מציע להוסיף
סעיף 4א: "רכוז היבוא (כולל את
"היבוא ללא תשלום") של חמרי
הבנין החיוניים בידי המסמלה.

5. הטלת פקוח על חמרי בנין הן סיבוא והן מייצור מקוטי, הן חרטים
והן טווסטים כל עוד קיים או שעלול להתהוות בהם מחסור.

מטרת הפקוח: א) חלוקתם הצודקת של החמרים בהתאם לטולם
העדיפות אשר יקבע ע"י המסמלה מפעם לפעם.
ב) שמירה על הכחירים הרשמיים של חמרי בנין
כפז סיקבעו ע"י המסמלה.

חבר הכנסת פרמינגר מציע תוספת:
"כן יוטל פיקוח על מחירי כל חמרי הבנין".

לחבר הכנסת לנדאו יש הסתייגות:

"הסדר פקוח על חמרי בנין שקיים בהם
מחסור. מטרת הפקוח; חלוקתם הצודקת
של החמרים ושמירה על מחיריהם החוקיים".

חבר הכנסת א. מזור מציע להוסיף את
המלים הבאות בסעיף 5א: "בהתייעצות
עם ועדת הכלכלה."

חבר הכנסת פרמינגר מציע להכניס את הסעיף:
"ריכוז חמרי הבנין החיוניים המיוצרים
בארץ במחטנים מרכזיים תחת פקוח מסמלתי
לטם בקודת על תנועת המלאי".

בסעיף 5ב. יש לחבר הכנסת פרמינגר
הסתייגות: "חסול התיווך הסופרוז - לא
תעבור שחורה אלא שתי ידיים".

6. קביעת זכות עדיפות בתור לפי סוגי הבניה וסקוטותיה בין
הסקטורים העונים בענף הבנין:

- א. צרכי בטחון;
- ב. שכונות עוליים;
- ג. תעסיה וחקלאות, למט הדואבת הייצור החיוני;
- ד. שכונות עממי;
- ה. בתי-ספר ובתי-חולים,
- ו. בניה פרטית. (בתקרה זו מניעת רשיונות
לבניית לוקטוס).

מינוי ועדה צבורית ע"י הרשות המוסמכת הממשלתית לפקוח על שטירת
התור וחלוקת החסרים על פיו ולשם עזרה לבעור העוק השחור.

לחבר הכנסת א. טזור ישנה הסתייגות
מהמליט "סוגי בניה וסקוטותיה".
בסעיף 6(ו) מהמליט: "דירות לוקטוס".

לחבר הכנסת לבדאו יש הסתייגות:

"חלוקת צודקת של חסרי-בנין ע"י שריון
אחוז קבוע שהם לכל סוגי הבניה בהתאם
לתפקידם ומתן אפשרות עבודה ודיוור
מסגרת היש לכלם. למען הבטחת החלוקה
וצודקת חוקם ועדה צבורית מורכבת
מבאי-כוח כל הגורמים העונים שיתפקח
על בצועה.

יתוספת הסעיף הבא כסעיף 6א:
"בסול ההפליה הקיימת לגבי הסקטור
הפרטי ביבוא, בטווק ובקבלת חסרי
הבנין לבניה והגטחת שוויון לכל
אזרחי הארץ, שוויון הסכוי לכל הסעונים
בבצוע עבודות בניה לכל סוגיהן: בצבא,
במטלה, בטוסדות צבאיות, בבניה עממית
ובבניה בערים".

7. שנויים יסודיים בעיסות העבודה ובהרכב האישי של סנגנון אגף המלאי
בכלל וטחלקת חסרי הבנין בפרט. למט הגברת כושר פעולתו, מהירות
ועילות בניצוע תפקידו ומניעת המהיות בערתו את האבור. היות והיו
עוויות גם על מקרים מפורשים של חחיתות תובעת הועדה פעולות חקירה
נמרצות וטידירות לים גלוי העבריינים והעונשתם.

הסתייגות לחבר הכנסת אידוכ כהן
מהמליט: "ובהרכב האישי".

8. תיאום וחלוקת רשיונות לבנין. רשיונות בניה לבנינים חדשים
ולתוספת קוטות ינתנו להבא ע"י הרשויות המקוטיות, רק לאחר שהטבקט
יוכיח כי יש לו הקצבה או היתר אחר לקבלת חסרי בנין הדרושים
לטטרה זו.

הסתייגות לחבר הכנסת א. כהן, להוטיף
את המליט: "פרט לבנינים שונתרו על
סוד ייבוא ללא תשלום".

הסתייגות לחבר הכנסת לנדאו:
לבטל את הסעיף כולו.

הסתייגות לחברי הכנסת בדגשטיין ומזור
המציעים להשאיר רק את ראשית הסעיף.

9. הנהגת טדות ומסקל רטמיים לכל חמרי הבניין ובטוח או לפחות הקטנה
טקסימלית של הפרטים בין סידות מסחריות לבין הסדות הנהוגות עתה,
וכן בדיקה קפדנית של אישורי הפחת (מנקו).

בסעיף זה אין הסתייגויות.

10. פקוח טמסיד ומדוקדק על דרכי השמוש בחמרי הבניין:

- א. אם אמנם החמרים ניתקבלו לפי רעיון למטרה מסוימת שימשו
לאותה מטרה;
- ב. אם שטים בחלקי הבניין השונים את החמרים ההכרחיים לחוזק
הבניין לפי החשובים הטקטיים.
- ג. הפקוח על דרכי השימוש ייעשה ע"י המחלקות הטכניות של
הרשויות המקומיות.
- ד. חקיקת חוקי בניין, לשם הבטחת חוזק מבנים חדוש.

11. א. הסדר יעיל בשחרור חמרי בניין מהנמלים ע"י בקורת הסדות
והמסקל החל מתעודת המסלוח וגמור בטחוניים.
ב. מניעת הברחות מהנמלים ודרך החופים.

12. להעמיד לרשות משרד המשפטים את האמצעים הרצויים וכן לחייבו לעשות
את כל הסדורים בכדי לאפשר הבאה מהירה לדין של כל עברייני הטוק
השחור.

חבר הכנסת א פרמינגר מסתייג ומציע
להוסיף: "עונשים חמורים יותר לעבריינים
והוקעתם הצבורית כמחבלים בחברה
ובטאטץ הבניין של המדינה".

חברי הכנסת בהיר ופרמינגר מסתייגים
ומציעים להוסיף: "עונש מינימלי
של מאסר לעברייני הטוק השחור".

אלה הן המסקנות שיש בידי למסור לכם

כרע.

א. מזור:
חבר הכנסת בהיר מסר לכם פרק היסטורי.
נכון, כפי שאמר, שישבנו בערך כ-30
ישיבות ועבדנו גם בזמן הפגרא, אבל עלי לציין, כי הרגשתי היא שלא
מלאנו את המוטל עלינו ולא השגנו את המטרה.

ענין זה הועבר לוועדה שלנו כתוצאה
מהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בן-אליעזר. מינו אותנו לוועדת חקירה,
אך אנו לא מלאנו תפקיד של ועדת חקירה, במובנה האלא של המלה "חקירה".
ייתכן, שהיה טוב יותר, לו היו משחררים את אותם החברים, שנבחרו לוועדה
זן מעבודתם בכנסת והם היו עוסקים אך ורק בעבודת הוועדה לחקירת מקורות
הטוק השחור. אינני אומר דברים אלה רק היום; אמרתי אותם כבר
ב-10 לספטמבר ותוכלו לראות זאת בפרטיכל. אז אסרתי, שאיני שבע רצון

* סזור:

מעבודתנו. ברצוני שתבינו את דבריו ולא תקבלו אותם באותה דוח שחבר הכנסת אבא חושי אמר עלי "שאני אוכל את 'סולל-בונה' לארוחת בוקר". לדעתי, עשינו עבודה, שיכול היה כל פקיד לעשותה; שמענו עדים ורשמנו את דבריהם. האם לזאת יקרא חקירה?

דובר אצלנו על מקומות שונים, ואני חשבתי שניסע למקומות אלה ונכנס לעובי-הקורה של כל עובדה שנמסרה לנו. נסענו למשל, לנמל חיפה, ומה קרה שם? הופיע בפנינו פקיד מכס, שהתלונן על העבודה הרבה שיש לו ועל חוסר במנגנון מספיק שיעזור לו. כן, אני מתקשה להבין מדוע זה דווקא בחרנו רק בנמל חיפה, ומה עם נמל תל-אביב ויפו?

לאחר שהממשלה החלה במבצע שלה נגד השוק השחור, חשבנו לנכון לשמוע תחילה את מסקנות החוקרים שמונו על-ידיה. פנינו אליהם ובקשנו מהם דו"ח, והודיעו לנו שעליהם לחכות עד לשובו של ראש הממשלה מחו"ל (הדבר היה בתקופת העדרו מן הארץ). עד היום שום קבלנו דבר מהם.

ברצוני להשב את תשומת לבכם בעיקר לדברי הבאים, אשר ייתכן ולא ימצאו חן בעיני חבר הכנסת לביא:

הטענות העיקריות הוסמנו נגד הקבוצים.
בפעם הראשונה כאשר הוזכר שם הקבוצים, רגזו כולם על כך, כאלו מדברים על דבר קדוש (ש. לביא: תלמיד חכם היוצא עם רבב על בגדו - חייב סיתה. כך גם אנו - עלינו להיות תמיד טהורים, והיילו אתם - הנכם רשאים לצאת עם רבב על בגדיכם). אני שמח מאד לשמוע זאת.

אל נא תחשבו שלא מלאנו את תפקידנו כראוי משום שלא היה לנו מספיק חומר - להיפך; אלא, טיור הועדה, אבא חושי, עשה חישוב מחוכם, בזה שעטה השוואה של מספר התיקים שנפתחו נגד הקבוצים ואלה שנפתחו נגד הסקטור השני. וברור שאחוז התיקים שנפתחו נגד הקבוצים היה קטן יותר משל האחרים. אבל, הוא שכח דבר אחד: מספר התיקים היה קטן יותר, אבל ואסמות היו כבדות יותר, כי בכל זאת קיים הבדל בין תיק נגד קבוץ שמכר 100 טון סלט, ובין אססה של אדם שלא סימן את המחיר הנכון בחלון הראווה או העביר שתי בציט בלי רשיון.

שמענו עדויות רבות, בין אלו היתה עדותו של מזכיר אגודת פועלי הבנין, מר פלכסר (חבר הכנסת פרמינגר הציע להזמין מישהו מטעם פועלי הבנין). מפיו שמענו שקיים שוק שחור בחמרי בנין. כששאלנוהו למקורות השוק השחור הזה אמר, שידועים לו שני מקורות: הסוכנות היהודית והקבוצים. הוא אמר שיטנם עוד מקורות, אך לא ידוע לו איזה הם.

בקטר לטוכנות, נתברר לנו שהיא מסרה לקבוצים, במקום טיוע בכסף, חמרי בנין, והקבוצים מכרו אותם. לדעתי צריך היה לבדוק את פנקסיהם, ואת זאת לא עשו.

אשר ל"סולל-בונה" - דומני, שלאחר כל מה ששמענו בוועדה על ענין המלט, לא יאמר איש מאתנו שהקבלנים מקבלים יותר מדי מלט, וברור שהם קונים מלט בשוק השחור, כי אחרת אין להם כל אפשרות להמשיך בבניה, שהתחילו בה. מנין הם מקבלים את המלט הזה?

במסגרת פנינו לטר המשפטים בנקשה לתת חסינות לאנשים שיעידו בפנינו. אך, לפני כן היו כמה אנשים שסרבו לבוא, מכיון שפחדו שיאשימו אותם, כתוצאה מהעדות שימסרו. בתקופה זו ספרו לי על מקרה (מי שמסר לי עובדה זו סרב לבוא ולהעיד בפני הועדה מיוחדת של פתיחת תיק נגדו), שחברה בת של "סולל-בונה", "חרות" עשתה עסק מטובך. פנה אליה **סוחר** אחד ובקש לקנות ממנה מצרך מסוים. מה עשתה "חרות"? במחיר רשמי לא היתה מעוניינת למכור. ובמחירים מופרזים לא רצתה למכור, ועל-כן הציעה לאותו סוחר לקנות את המצרך הדרוש לו במחיר מסוים, שהוא למעלה מן המחיר הרשמי ותמורת זאת למכור ל"חרות" מצרך אחד במחיר שיכסה את ההפרש בין המחיר ש"חרות" דורשת ומחיר המצרך ש"חרות" רוצה לקנות מאותו סוחר.

מסרתי על עובדה זו, עוד לפני שקבלנו חסינות בשביל אותם האנשים שימסרו עדות בפנינו ואמרתי שעלינו לחקור ענין זה, אך לא נעשה דבר בטוח זה.

הבאתי בפני הועדה מסמך על אסק שנהלה "סולל בונה" בחוץ-לארץ, וכתוצאה מעסק זה ירד גם ערך הכסף הישראלי. דברתי עם יהודי אחד, שבא מאנטרפן והוא סיפר לי שאמנם מסר 16 אלף דולר בבלגיה, וקיבל תמורתם 10 אלפים לירות בישראל. בתשובה לשאלתי אם עסק בברזל, או מכר ברזל ל"סולל-בונה", ענה לי, שמימיו לא עסק בברזל. פניתי בענין זה לטר האוצר, אך לא נעשה דבר כדי לברר את הענין הזה. בשעה שהעיד בפנינו סמחה גולן, שאלתיו בענין זה והוא אמר, שבכלייה עסק בברזל. כאשר אמרתי לו שיש בידו מסמך הנוגע לעסק זה אמר: "היה לי עסק עם איזה הנרי לופטיג ובמקום לקנות 4000 טון ברזל, קניתי רק אלף טון." באופן כזה נתברר לי שהיה עוד עסק, מלבד אותו עסק שבקטר אליו נמצא צצלי מסמך מסוים. גם הלל דן הודה בכך של"סולל-בונה" יש מטרה בנד"סל. כאשר שאלתי את אנשי "סולל-בונה" מה האמת בדברים שהם מנהלים עסקים עם הגרמנים, אמרו לי שהם קנו סחורה מגרמנים, אך לא בשביל הארץ, אלא מכרוה למקום אחר. ידועים היטב עסקים מסוג זה, של קניית סחורה בגרמניה ומטלוח אותה סחורה לבלגיה, שממם כאלו היא מובאת.

אמר ל"מטביר": קראנו בעתונות על ^{לא} מקרה של מכירת סחורה/לצרכנים ולא לפי המחיר הרשמי. כאשר פניתי בזמנו לטר האספקה והקצוב בענין זה, אמר לי, שלא ידוע לו דבר על כך. אינני יודע מדוע הועדה שלנו לא חקרה את הענין.

שמענו גם על הסתמנות של חומרים לסוק הסחור, מהמטורדים המססלתיים, בצורת הזמנות; במסרת הזמנה למספר מסוים של סולחנות, למשל, ובמקום להקציב בשביל מספר זה כמות מסוימת של עץ, מקציבים כמות יותר גדולה, וההפרש עובר לסוק הסחור. למרות שידענו על כל הדברים האלה, לא עשינו דבר כדי להכנס לעובי-הקורה.

אין בינינו חלוקי דעות שקיים סוק סחור, אך לפי דעתי מתחלק הסוק הסחור לשני חלקים: המוכר והקונה. אני קובע שאשמתו של החלק הראשון, המוכר, היא כבדה יותר מסל הקונה - זהו הסקטור הפרטי.

בענין הנייר שמענו עדות מפי אדם אחד, ובזה סיימנו את עבודתנו. לדעתי אין זאת חקירה.

אני חוזר ואומר: אנו לא מלאנו את התפקיד שהוטל עלינו בצורה שהיינו צריכים לעשות זאת.

היו"ר ס. ארם:
אנו מפסיקים עתה את הדיון. אנו נפגש
בשבוע הבא, ביום ד', ואז נקבע את
הפרוצדורה ואת גורל ההחלטות, אבל לדעתי עלינו למסור הודעה לעתונות
על דבר ישיבתנו היום.

א. בהיר:
בסעה שבקבעה הועדה שלנו הוחלט שאנו
נביא את מסקנותינו לוועדת הכלכלה ובסדה
סתהיינה הסתייגויות נביא גם אותם. אעדת הכלכלה תדון על מסקנותינו,
אך תעבירן למליאה כפי שנמסרו לה; באם תהיינה לוועדת הכלכלה מסקנות
והסתייגויות מסלה תמסור אותן למליאת הכנסת יחד עם המסקנות וההסתייגויות
של ועדת המסנה.

אזר לדברי חבר הכנסת מזור: לא מסרתי
לגם את כל המסקנות. ביום ד' הבא תקבלו סיכום שלא של עבודת הועדה
בענפים שהזכרתי לעיל.

היו"ר ס. ארם:
בהזדמנות זו אני מוסר לכם את המסקנות
בענין המלט, בישיבה הבאה נקבע כיצד להביא
אותן לכנסת.

עלינו לקבוע כעת את החברים שיסתפו
בועדה המסותפת לוועדת הפנים, החנוך והכלכלה לענייני נייר. כפי
סידוע לי ייצגו את ועדת הכלכלה חברי הכנסת פורדר ולנדאו.

א. בהיר:
ועדה זו, ככל יתר הועדות, יכולה להיות
מורכבת מ-7 או 11 חברים..

הישיבה נבעלה בסעה 11.

=====